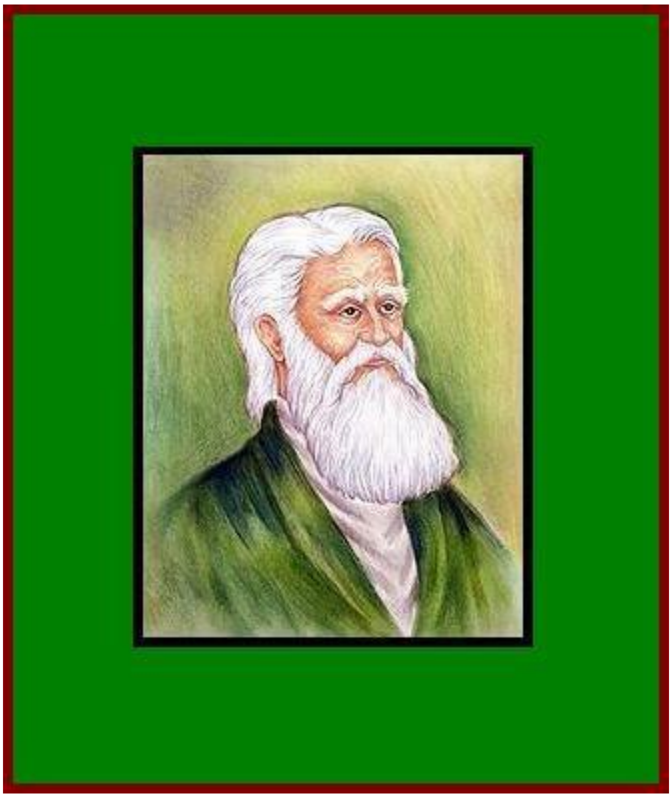

دستراونومیالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصیت په هکله یو څوخبرې

زموږ په تاریخي، لرغوني او ادب پاله هیواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاریخ کې
پوهان، لیکوالان او شاعران هغه درنې څیرې او روښانه مشالونه دي،چې زموږ دپښتو
ادب یې دخپلو لیکنو او آثارو په وسیله خیرازه او ژوندی ساتلې دی. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصیتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زموږ پوهانو
لیکوالانو، ادیبانو، فرهنګیانو [illegible] شاعرانو [illegible] خپلو آثارو کې د [illegible] او [illegible]
مختلف حالات او اړخونو په ډېر عالمانه او علمي څیړنیزو، تحلیلونو، تصویرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه لیکلي او بیان
کړي دي، چې د دوی دا لوړ علمي، څیړنیز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زموږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندی او
ددوی کارنامې دقدر او ستاینې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهې، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مینه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاریخي، سیاسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصیتونو ویاړنې او کارنامې د دوی د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصیتونویادول او د دوی
پرآثارو علمي او څیړنیزې کره کتنې او د غونډو، سمینارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنیو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغیز لري .
یو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسیله یې زموږ دپښتو
ادب ډیوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادی . زه باور لرم، چې زموږ درنو لیکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخیز شخصیت په هکله ډېرې زیاتې لیکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅیدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصیت په هکله یو څو کرښې ولیکم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د ارواښادعبدالستارخان مومند زوی دی، چې په یوه علم پرورہ او غریبه کورنی کې په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کې په(بهادر کلي)کې ، چې د پیښور ښار په جنوبي اړخ کې پروت دی نړی ته سترګې غړولې دي .
د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کې لیکل شوي دي، چې عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخې (سړبن) په سړبن کې (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کې (مومند)په مومندو کې (دویزی)او په دویزو کې (ابراهیم خیل) دی .
که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومې قبیلې ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي مینې رښتینې عاشق بولي او د خدای په مینه کې ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د ورورولي، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چې وایي :

زه عاشق یم سرو کار مې دی له عشقه   نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:
دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې   دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:
په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم   زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه   تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:
که محنت که مشقت دی خو د دین دی   په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بې له خدایه هر چې دي همه فاني دی   که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:
چې په ورځ د شیخۍ لافې کړې رحمانه!   په شپه می له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:
بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه!   ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :
دوست دشمن د سرې واړه خپل عمل دی   هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :
د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي   خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:
دوباره دې راتله نشته په دنیا   نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:
دا دنیا ده بې وفا   بې وفا ده بې بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوايي:

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي　　　　　درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسي ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کي له محمديوسفزي څخه لوستي او بيا دلوړې زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو څخه يو لوی عالم شو.)
وايي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او ديني تعليماتوتر څنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړي دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې څخه بيرته خپلي سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کي ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي څخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ځورلس کلنی کي يي په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کاروانو ته يې شا کړه، د خلکو او ټولني څخه لرې ګرځيدو. وايي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يي پر مخ د اوښکو ويالي رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يي هميشه اوښکي تر سترګو جاري ليدلي.خوځو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يي غوښتنه وکړه چې د خلوت څخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چې وايي :

زه رحمان ديار په غم کې هسې ډوب يم　　　　　چې هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اویاوايي:

زه يې وينم درست جهان په تا مين دی　　　　　که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اویاوايي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم يې　　　　　بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اویاوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم　　　　　څه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اویاوايي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بيا موند　　　　　چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اویاوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه　　　　　باري ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اویاوايي:

اوښکي نه لري حساب زما د سترګو　　　　　بې حسابه شو سيلاب زما دسترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویاوایي:

د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :

هومره اوښکې مې بهیږي په رخسار چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :

یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی

هومره اوښکې د عاشق په ګریوان ووري ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :

ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:

یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :

چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :

یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :

ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :

دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو ق وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :

ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي

کښت د هغه شین شوچې ګریانې لري سترګې

اویا وایي :

هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :

ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوندور شعرونه ويلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلكو په تيره بيا پښتنو دهغه په درويشي اوفقيري اورواني طبع هوكړې ده، او دده په هرنصيحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ كې د عزت، درناوې اود قدراوستاينې وړ شخصيت په توګه پيژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلې شوې دی .
دی په خپلو شعرونو كې دالله (ج) سره خپله مينه داسې بيانوي :

ګوره هسې كردګار دی رب زما
چې صاحب دكل اختيار دی رب زما

همګي بزرګواران چې ښوک يې وايي
تر همه و بزرګوار دی رب زما

نه يې هيڅ حاجت په چا باندې موقوف دی
نه د هيچا منت بار دی رب زما

له نيستۍ يې دهستۍ صورت پيدا كا
هسې رنګ پروردیګار دی رب زما

....

....

او يا وايي :

په نامه دهغه خدای مې دا بيان دی
چې يو نوم يې په نومونو كې سبحان دی

هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو
هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی

هغه كار چې و هر چا وته مشكل وي
هغه كار واړه و ده و ته آسان وي

ښوک آفتاب شي په آسمان راخيږولی
ده آفتاب راخيږولی په آسمان دی

ښوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی
ده پټ كړی نمر په ابر كې پنهان دی

ښوک په شپه كې شي مهتاب پيدا كولی
ده په شپه كې پيدا كړی ماه تابان دی

ښوک يو څاڅكی پريستی شي له آسمانه
نزول كړی ده په مونږ باندې باران دی

ښوک شي روح ننويستی په يوه ماشي
ژوندی كړی ده په روح تمام جهان دی

....

....

رحمان بابا يو لوی زاهد، عابد، عالم اود دين مرشد و.دی يوپاک اوسپيڅلې مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
اروابناد ګل پاچا الفت، چې زموږ دهيواديو وتلې، تكړه دروند اوپياوړې شاعر اوليكوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصيت په هكله داسې وايي :
(دخيبر او تيرا له غرونو هغه خوا دپيښور په بهادر كلي كې يو پښتون فقير اوسيده چې خبرې يې شعر او شعر يې حكمت و. رحمان بابا هغه ښوک و چې دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راويښ شو او د زړه مراقبه يې د ګلو له غونچو او غوټيو زده كړه. په زړه كې يې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې يې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا يو روحاني، ادبي اوټولنيز شهرت لري او دی ديو صوفي مشر په توګه دخلكوپه ذهن او روان كې خپل ځای او مقام تر لاسه كړې دی . د ده زياتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاينه كې او دحقيقي عشق په هكله ويل شوي دي .
ښاغلي محمداكبر كركر زموږ دهيواد،پياوړې او وتلی ليكوال اوڅيړنيزيوه شخصيت دی په خپله يوه ليكنه كې(درحمان بابا عشق يعنی څه ؟) ترسر ليک لاندی داسې وايي:
(درحمان بابا په انګليسي ژباړل شوي ديوان كې سريزه ليكونكې داسې باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په ديوان كې ډير برجسته او څرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په ديوان كې په دې خبره غور وكړ ، د رحمان بابا په ديوان كې په كراتو ځله دعشق كليمه تكرار شويده؟ خو دا عشق يوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا يوه اوږده قصيده ډوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل دی، چي مطلع يي ده : په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی - چي يو نوم يي په نومونو کي سبحان دی . په دې شعر کي رحمان بابا دخدای توصيف کوي،
دخدای صفات بيانوي چي له يوې خوا شريعت ته نږدې اوله بلې خوا دخالص تصوف او عرفان څخه واټن نيسي . په دې مانا چي په وحدت الوجود کي په عالي او ترانسيندينتال حالت کي صوفي له ځانه بهر کيږي او ځان يا مادی وجود نفي بولي .)

که چيری د رحمان بابا شعري ديوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کي دنورو شاعرانو په پرتله زياتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصويرونه، خيالونه اوژور فکرونه چي د ټولني له روان سره برابر دي ليدل کيږي . د ده مينه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډير عالي شکل کي څرګنده شوې ده .
دی دنصيحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دښو او بدو لاری لارښوونه کوي .خپل پيغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راويښولو کي دشعر په ژبه بيانوي .همدا وجه ده چي د دخلکو په منځ کي ستر شهرت پيدا کړی دی . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دنيا کښت دآخرت دی — دا خبره ده رښتيا
ولې مرد پکې هغه وي — چې سخي وي هم پارسا
په دنيا کې بدي نشته — که بدي نه وي له تا
په دنيا کې خطا نشته — که له تا نه وي خطا
دنيا بحر دی بهيرې — آينې غوندې صفا

اوياوايي:

دنيا بده دهغو ده — چې يې کسب وي ريا
يا يې کسب دريا وي — يا يې وګټي په غلا
يا يې ټوله کا په ظلم — يا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا — په سبب دروې ريا
ګوش او هوش يې هرګز نه وي — دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته يې مخ وي — و مسجد وته يې شا
اختلاط کا له بدانو — له نيکانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه کړه — خدايه هسې رنګ بلا

اوياوايي:

د ځوانی عمر دې تير کړ په غفلت کي — په پيری کي به څه زيرمه دمحشر کړې

اوياوايي:

راشه مه کوه له چاسره جفا — لږ ژوندون دی ضايع کيږي بيوفا
په دنيا کې هيڅوک نه دي پاتې شوني — واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اوياوايي:

که يو ځله سر د خدای لپاره ټيټ کړې — په قيامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي — په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنايان که څوک پو هيږي نن يې وخت دی — چې ځاريږي يو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې — چې له چا سره تيريږي په خندا

اوياوايي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی — غره مه شه د دې عمر په بقا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:

سر دننه په ګريوان کړه سترګې روڼې   ډير په پورته پورته مه ځه سرهوا

اوياوايي:

سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته   ته په اصل کې له ځمکې يې پيدا

ياوايي:

انسانيت په ډيردولت نه دی رحمانه   بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی

اوياوايي:

عالمان دي روښنايي د دې دنيا   عالمان دي د تمام جهان پيشوا

اوياوايي:

که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته   عالمان دي د دې لارې رهنما

اوياوايي:

رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی   چې يې وکړ رياضت په دا دنيا

اوياوايي:

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم   چې له دينه له مذهبه وي سيوا

اوياوايي:

که نظر کا څوک په کار د درويشانو   خود به ويني وقار د درويشانو

اوياوايي:

چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړې   خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړې

اوياوايي:

ضديت د سړي عمر په عذاب کا   په کار نه دی ضديت په دا دنيا

اوياوايي:

که بلنده مرتبه دچا په کار وي   لوی مقام دی عدالت په دا دنيا

اوياوايي:

چې تقوا ديانت نه لري رحمانه   د دې هسې همنيشين مه شه

اوياوايي:

په هر غم کې خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې   د بد خواه خاطر به ښاد دوست به

اوياوايي:

صبر ونيسه په مخ کې مراد غواړه   په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې

اوياوايي:

د بې دردو همدمي به دې بې درد کا   د نامردو همدمي به دې نامرد کا

اوياوايي:

چې دشمن يې وي له دوسته اړولی   د هغو احتياط بويه له کومکه

اوياوايي:

چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته   هسې يار دی د رحمان غريب نواز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوياوايي:

بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي　　　مګر مهر محبت په دا دنيا

اوياوايي:

نيک کردار هم نيک عمل خويونه　　　هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا

اوياوايي:

آدم زار په معني واړه يو صورت دي　　　څوک چې بل آزاروي هغه آزار شي

اوياوايي:

که ته نکړې په بل چا باندې غرض　　　بل به هم نه کا په تا باندې غرض

او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رشتين چې يو نوميالي، دروند، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وايي :
(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکې يو رنګ موجود دی .)
د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې ديني، علمي ، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګڼې، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، وروروولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کې په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کې بيان شوي دي .
دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص　　　چې جهان واړه غلام دی داخلاص

اوياوايي:

پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي　　　که اخلاص کړې نن هنګام دی داخلاص

اوياوايي:

څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي　　　هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص

اوياوايي:

د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی　　　چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص

اوياوايي:

که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس　　　دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس

اوياوايي:

معنوي صورت پيدا کړه که ميره يې　　　فايده څه ده د بتانو له اشخاص

اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که د ونې په څير ګل او ميوه غوارې
خاکسار شه
ځان په نمر کړه سايه بان د هر
اوياوايي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشين په آستانه د هغه يار شه
اوياوايي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی
کړه
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت
اوياوايي:
که دلمر په څير ځرګند شې په جهان کې
يې
څو په زړونوپسنديده نه شې لا ورک
بزرګي په دلجويۍ کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ يې
په لويي کې لويي چيرې ده لايقه
کمينۍ وته مټ کړه که سالک يې
اوياوايي:
په ساحل کشتۍ د هيچا نه ډوبيږي
که څوک نه کا په دريا باندې غرض
اوياوايي:
خلوتيان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض
اوياوايي:
که له خپله عيبه ځان ژغورې رحمانه
دهيچا له عيبه مه کوه پوښتنه
اوياوايي:
که يوه جودانه عيب وينې په بل کښې
هغه يو جودانه عيب يې لوی غر کړې
اوياوايي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې
چيرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي
اوياوايي:
ته نا حق په ما کينه کړې کينه ناکه
په کينه به آيينه نه کړې ته پاکه
اوياوايي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنيا
اوياوايي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنيا
اوياوايي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قيامت غواړې له عذابه
اوياوايي:
چې نيکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه
اوياوايي:
دظالم د آشنايي توبه توبه
د خود بين له بينايي توبه توبه
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:
له اغیار سره خندا څه په کار نه ده له اغیار سره سودا څه پکار نه ده
سل یارئ دیوه یار دپاره کړی شي آشنایي د هرآشنا څه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو دجفا په ځای وفا څه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته ګل شی په خپل ځان خپله ثنا څه پکار نه ده
اویاوایي:
آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:
د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه عمل نه کا په ګفتار داولیا
اویاوایي:
چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:
بی عزت سړی به خوښ دهیچا نه وي مګر هسې بې عزت وي ځینې نور
اویاوایي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستئ لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:
و هر چاته په خپل شکل ځرګندیږم آینه غوندې بی رویه بی ریا یم
اویاوایي:
که دډیر عمر پکار دی غفلت مه کړه په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم په نرمې لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:
نیک له نیکو سره بویه بد له بدو که څوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:
روښنایي په هغو ړونوده حرامه چې پرې کیني ګرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:
په یوه ګړئ بهار وي بیا خزان شي بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه — هم دنيا او هم دينار د دې دنيا
اوياوايي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبيب شي — ګنه نشته په جهان کې بل طبيب
اوياوايي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي — دوستی نه کا له رحمان سره حبيب
اوياوايي:
د ريا له زاهدی زما توبه — چې يې کاندي ځوک په رسم وپه عادت
اوياوايي:
په ورځ پنداو نصيحت وايي و بل ته — په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اوياوايي:
دين يي دام دی ددنياپه لارکې ايښی — پرې را اړوي وحشيان د مخلوقات
اوياوايي:
دهغو په لور يي سترګي وي ختلي — چه په لاس يې سرسايه وي يا زکات
اوياوايي:
دعوی مه کړه په نا حق به يې خپل نه کړې — پردی شهر، پردی ملک، پردی ديار
چې استوګنه په پردي وطن کې کاندي — هغه نه لري د هيڅ واک واختيار
که هزار قسمه وخوري په يو کار کې — نه کا ځوک په مسافرو اعتبار
اوياوايي:
چې په زور ورسره نه يي برابر — د هغو تر څنګه مه کښينه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکره — چې ډوب نه شي يا ونه سيزی بشر
په ياری د زورور غلط مه شه — مګر دا چې ترده نه يي زورور
اوياوايي:
دا خو ته يي زما نفسه — چې دې زه کړم کور وکر
اوياوايي:
په شپه وينې د مظلوم خوري — سبا کيني په منبر
اوياوايي:
په زړه تور لکه تبی وي — په مخ سپين لکه قمر
اوياوايي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی — چې د دين متاع بدله په دنيا کا
اوياوايي:
راشه مکوه له چا سره جفا وفا — لږ ژوندون دی ضايع کيږی بې
اوياوايي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه — خو يې مينه د سړي ده ازميل يې
اوياوايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خليل تر كعبې دا كعبه ده لويه   كه آباد كا څوک ويران حرم د زړهء
اوياوايي:
ګونګې ښه دي چې بی كام و بی زبان وي   نه چې ژبه شي په بد ويل ګويا
اوياوايي:
سر د ننه په ګريوان كړه سترګې روڼې   ډير په پورته پورته مه ځه سر هوا
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته   ته په اصل كې له ځمكې يې پيدا
اوياوايي:
د دنيا كارونه واړه غولول دي   دا ګومان په هيچا مه كړه چې مې خپل دي
اوياوايي:
له سريه غرض واړه سړيتوب دی   نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس
اوياوايي:
په آدم كې د حيوان خويونه هم شته   بيا هاله يې آدم بوله چې آدم شي
اوياوايي:
احتياج هسې بلا دی په جهان كې   چې پلار زوی كاندی د زوی او زوی د پلار
اوياوايي:
ما ديار په بېلتانه كې دي ليدلي   كه دانا د زماني وي مبدل شي
اوياوايي:
هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي   دار يې پس له مرګه نخل ميوه دار شي
اوياوايي:
دنيا دار كه مستغني په سيم و زر دی   هنرمند و ښخه ګنج دخپل هنر دی
بيهوده به زورور وځانته وايي   د دنيا سړی كه هر څو زورور دی
هسې مه وايه چې زه يم په جهان كې   پيدا كړی خدای د سر دپاسه سر دی
اوياوايي:
هر علم چې بيعمله وي تش بوس دی   د جاهل د پارسايي توبه توبه
اوياوايي:
علميت د بی عمله عالمانو   لكه ګنج د كتابونوپه خر بار شه
او داسې نور بيتونه ....

په رښتيا سره د رحمان بابا دشعرونواو ويناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ريښتينوالی، علميت،تجربه او روحانيت دومره شهرت تر لاسه كړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افغاني سيمو كې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصيت ته د عزت، عقيدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري ديوان د خلكو په منځ كې دفال نيولې شهرت تر لاسه كړې دی ، او دهغه په ويناګانو، نصيحتونو اوپندونواكثريت خلک عملي ګامونه پورته كوي، او په ورځنيو خبرواترو كې دده دشعرونواو كلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته كوي .

اروابښاد عبدالروف بينوا چې زموږ دهيواد تكړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصيت دی، په خپله يوه ليكنه كې د رحمان بابا دشاعرۍ په هكله داسې وايي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو یو لوی صفت دادی چې د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهایي ملګری وي . په پښتنو کې به ډیر داسې کم کور وي، چې د رحمان بابا دیوان هلته نه وي .)
ربنتیا داده چې د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کې دومره خوږ او اغیزناک دی،چې هر څوک ځانته په کې خپل هدف، مقصد، درد، تصویر، خیال او انځورپه ډیر ښکلي اوظریفانه شکل پیدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کې د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلرې او
دمعرفت او د معنوي دنیا وړانګې ویني اوپرې خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

که څوک وایي هنر کوم دی؟ وایه دادی — چې بې خدایه نوره مینه په چا نه کا
او یا وایي :
هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمان — تل تر تله بر قرار دی رب زما
او یا وایي :
دا پنځه ورځې ژوندون چې غنیمت دی — شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه
او یا وایي :
دا همه واړه حجاب دي چې لیده شي — نور دحسن بالاتر دي له ادراکه
او یا وایي :
په هر دم کې نوې نوې تماشې کړم — زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم
او یا وایي :
چې مې ستا د جمال عکس دی لیدلې پخپل ځان کښې
هم په دا دآیینې په څیر حیران دی زما روح
او یا وایي :
په رحمان باندې نظر د کرم وکړې — اې چې یې د پاک الله په دربار خاص
او یا وایي :
چې وصال دخپل جانان مې دی موندلای — ګنج د درو د مرجان مې دی موندلای
او یا وایي :
څه عجب دی که تمام جهان زما شي — چې بادشاه د درست جهان مې دی موندلای
او یا وایي :
درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي — چیرې دی دلبره بې له تا بل دلبر زما
او یا وایي :
که دا نور ښایسته ستوري ویل کېږي — ته خورشید غوندې صورت لرې عیان
او یا وایي :
د آفتاب په مخ کې هره ورځ زوال وي — ستا دحسن په آفتاب کې زوال نشته
او یا وایي :
څو دې دوه سترګې غړیږي په جهان کې — ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه
او یا وایي :
زه یې وینم درست جهان په تا مین دی — که بادشاه دی د دې دور که ګدا
او یا وایي :
وهر چا وته چې ستا قوت رسېږي — هلته نه رسي قوت د درست جهان
او یا وایي :
زه رحمان چې ستا د حسن ثنا خوان یم — ستا له رویه درست جهان زما ثنا کړه
او یا وایي :
که له دره یې شړې که یې پرېږدې ته — ډیر مین دی ستا پرمخ عبدالرحمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

عشق څه هسي علم نه دی
چي حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وایي
عشق سیوا دی له مذهبه

او یا وایي :

می خواران که یي خبر شي له مستۍ نه
د رحمان د میخاني شراب دڅښنو دي

او یا وایي :

هسي بې شرابو مست یم ستا په مینه
چي خبر نه یم په ځمکه په آسمان

او یا وایي :

د رحمان په عاشقۍ به آفرین کړي
که لږ مخ په آینه کړې ځان وګورې

او یا وایي :

زه رحمان دعشق په درد کي هسي خوښ یم
چي مي نشته په دوا باندې غرض

او یا وایي :

سپیني اوښکي زیړ رخسار دمیني له دولته
ای رحمانه دا دعاشقانو سیم و زر دي

او یا وایي :

که چا لار دعاشقۍ وي ورکه کړې
زه رحمان دګمراهانو رهنمایم

او یا وایي :

خپل جانان مي هسي نقش دی په زړه کي
نه پوهیږم چي رحمان یم که جانان یم

او یا وایي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی یم
چي جرګه دعاشقانو وي پرې پنډه

- که عاشق دی په کي دپاکي اوسپیڅلې میني ناز، راز اونیاز، حسن اوجمال،دطبیعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ریښتینو احساساتو او عواطفو
تصویرونه او خیالونه ګوري .دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

او یا وایي :

مخ دیار شمس وقمر درې واړه یو دي
قددسرو صنوبر درې واړه یو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو
لب دیار شهدوشکر درې واړه یو دي

او یا وایي :

په شرابو کي خوند نشته د شکرو
دیار شونډې هم شراب دي هم شکر

او یا وایي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي
نه پټیږي آب دلعل ودګوهر

او یا وایي :

هغه شونډې چي خوږې دي تر شکرو
له کنځلو یي عار نه کا عاشقان

او یا وایي :

چي خوک نوم دا ستا دشونډو په خوله ٴ واخلي
که یي زهر وي په خوله کي عسل شي

او یا وایي :

هغه شونډې چي شیریني وي تر قندو
ما هیڅ فیض ترې بیا نه موندبې کنځلو

او یا وایي :

چي لذت یي د سرو شونډو وي موندلی
نوره مینه د شرابو په جام نه کا

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

که پکار دې دسرو شونډو شیریني وي　　　د خپل ځان په وینوسور لکه انارشه

او یا وایي :

چې مې نقش په زړه سرې شونډې دیار شوې　　　کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او یا وایي :

تا چې رنګ دمیو ورکړو ولبانو　　　اور یې پورې کړ په کور د میخورانو

او یا وایي :

په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي　　　د لاله ؤ باران اوري په حباب کې

او یا وایي :

د پیزوان غمی دې زیب کا پر لبانو　　　دواړه زلفې دې چورې د ملنګانو
تور اوربل دې لکه مارپه جبین پروت دی　　　شینکی خال دې مواصل د رنځورانو

او یا وایي :

چې دې جوړه کړه لینده دکږو وروځو　　　ځو به ښکار کړې په حرم د غزالانو

او یا وایي :

د سروتیک دې شهزاده په جبین پروت دی　　　شینکی خال دی محصل په بندیوانو

او یا وایي :

مشکین خال دی په سرو لبو هسی زیب کا　　　لکه مهر په محزن د درمرجانو

او یا وایي :

ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي　　　بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او یا وایي :

که دې زلفې په مخ پیچوتاب شوي ښایي　　　ویښته څه طاقت لري داور له تابه

او یا وایي :

که په توره تاریکۍ کې رڼا غواړې　　　نندارچي د یار د زلفو د رخسار شه

او یا وایي :

لاس مې وتړیء د زلفو په طناب　　　بیا مې وپلوریء د سترګو په قصاب

او یا وایي :

هسې آب یې دی د دوو سترګو په تیغ کې　　　چې بې سره په سر نه لري حباب

او یا وایي :

چې رایاد یې سرې شونډې سور پیزوان کړم　　　تر چشمانو مې بهیږي سرهء شهاب
چې دمخ و آب وتاب ته یې نظر کړم　　　راته هیڅ شي دګلونوآب وتاب

او یا وایي :

دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې　　　نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او یا وایي :

په شپه نوکي دعاشق په وینو سرې کا　　　سبا پورې کا نکریزې په منګلو

او یا وایي :

مستوري راڅخه یوړه مستو سترګو　　　رحمان ځکه په وګړیو کې رسوا شوم

او یا وایي :

یا دا ستا چشم ابرو وینم په خواب کې　　　یا مستان دي ویده شوي په محراب کې

او یا وایي :

هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي　　　تېرې تورې شوې زما په قتلولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا وايي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه يووړ　　　لبو دی لذت د ميوناب راڅخه يووړ

نه مې اوښکې پاتې شوې نه صبرپه صورت کې　　　ډيرې بې صبرۍ دمخ آب راڅخه يووړ

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانايانو　　　مينه د دنيا پسندلې نه ده هيڅ دانا

او يا وايي :

د دانا و دنادان تر ميان يو حد دی　　　هوښياري تر حد پورته حماقت وي

او يا وايي :

تر هغه به نادان بل په جهان نه وي　　　چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې

او يا وايي :

عاقلان په وړاندې ځي په ورستوګوري　　　په دنيا کې سر انجام د آخرت کړه

او يا وايي :

پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا

هر چې ځان هوښيار ګڼي هوښيار يې مه ګڼه

او يا وايي :

زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم يم　　　که اعلی دی که اوسط دی که ادنا

او يا وايي :

عالمان دي روښنايي د دې دنيا　　　عالمان دي د تمام جهان پيشوا

- که دميني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه تکور او قراري پيدا کوي .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

د رحمان وزيري رنګ وته نظر کړه　　　چې مدام په تا پسې کاندي ژړا

او يا وايي :

عاشقانوپه شکست کې برې بيا مونو　　　دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي

زيری رنګ دعاشق هسې مرتبه ده　　　چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي

له چشمانو يې باران درحمت ووري　　　زرغونه يې په څهره باندې زعفران شي

له رخساره حال د زړونومعلوميږي　　　له بهاره نيک وبد دکال عيان شي

او يا وايي :

زه رحمان دزماني له جوره درومم　　　خپل صاحب لره په داد او په فرياد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکې سندريزې نغمې دموسيقې په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسې جګوي . دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دميو ناب دی　　　مطرب ايښی په زنګون دغم رباب دی

او يا وايي :

محتسب په رقص ګډ شوباک يې نشته　　　صوفي پروت په ميخانه کې مست خراب دی

او يا وايي :

په تلخۍ دميو مست خلق مې خوښ دي　　　هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی

او يا وايي :

هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې　　　دا پياله يې په مستانو ده مباحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چې غوږ ی تاو کا درباب — په دا تاوکې زما زړه کاندي خراب
چې سامعی یې په نغمه په ترانه شم — دیوانه شم ګریوان څیرې مست خراب
هم یې تار، هم یې ګفتار هسې اثر کا — چې هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب

او یا وایي :

زړهء مې په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو — عقل ساقیانو په شراب راڅخه یوو ړ
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له ګوګله په شتاب راڅخه یووړ

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کې د خپلو ملي پاڅونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکو غیرت ، همت او شهامت راپاروي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کې — چې د تن په نابودی یې اعتقاد وي

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه — بې‌لتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مې نشته — زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو — ته هم پاڅه د هغو په څېر همت کړه

او یا وایي :

چې په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي — صدقه شه نا قابله زوی له لوره

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي — ننګیالی ترله هم ښه ده له تربوره

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي — چې کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چې سیمه دې ګلزار شي — اغزي مه کره په خپو کې به دې خار شي

- هغوخلکوچې دنیا یې پریښې ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کې دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .
دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه — دانا څه کا په دنیا باندې غرض

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه — دانا ځکه وابستګی د دنیا نه کا-

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کې په خپلووینااګانوکې د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسې بی وقوف سوداګر نه دی — چې د دین متاع بدله په دنیا کا

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — چې له دینه له مذهبه وي سیوا

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی — نور کارونه بی وفا دي بی اساس

او یا وایي :

واړه بې وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري — چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاودان

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

نور عالم که د دنیا غمونه کاندي — له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوکلام ډیر ساده او آسان معلومیږي، خو دلوړومفاهیمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنیزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهرکور د ده په شعر او کلام روښانه، ځلانده اورنګین دی .
دده په شعرونوکي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق ورکړې دی چي خپل شعر داسي ستايي :

چي دا نور شاعران کاندي هغه نه کا — رحمان کړی نوی نوی اجتهاد دی

او یا وایي :

دا څه شعر درحمان دی — چي هم ګنج دی هم هنر

او یا وایي :

هسي زیب کا په بیاض د رحمان شعر — لکه زلفي دخوبانو په رخسار

او یا وایي :

یا به شهد یا به قند یا به نبات وي — هر کلام چي له رحمانه شنیده شي

او یا وایي :

ستا د حسن د تعریف له برکته — د رحمان دشعر کوکي پر عالم دي

او یا وایي :

په اشعارو کښي قوتناک لکه زمری یم — ولي نه یم د زمري په څیر ګزند

او یا وایي :

در ګوهر په تله نه دي چا تللي — د رحمان شعر ګوهر دی څه یي تلي

او یا وایي :

هم نغمي کاندي هم رقص کاهم خاندي — د رحمان په شعر ترکي د باګرام

او یا وایي :

د رحمان وسوزان شعر ته حیران یم — چي یي اور بل شوی نه دی په دیوان

درحمان بابا شعرونه له میني، وروروليٍ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غریبانو، فقیرانواو درویشانو نه ځان بیل کړي نه دی، اوتل یي دا
هڅه کوله چي خپله درویشي او فقیري په امیري بدله نه کړي .دده خوږ کلام ددرویشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده کلام د پاکی، سپیڅلتیا،حقیقت، رښتیا او صداقت
آواز دی او دخلکو په زړونو کي ځانګړې ځای لري .
دبیلګي په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

چي یکسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته — هسي یار دی رحمان غریب نواز

او یا وایي :

بادشاهي د ګدایانو په دعا شي — زه رحمان ځکه بادشاه شوم چي ګدا شوم

او یا وایي :

د خلیل تر کعبي دا کعبه ده لویه — که آباد کا څوک ویران حرم د زړه ٶ

او یا وایي :

زه ملهم د زړه ٶ له چا غوارم بي خدایه — چي کړی نه شي طبیبان ملهم د زړه ٶ

او یا وایي :

قاعده د دردمندیٍ هسي نه ده — چي په درد کي یو دردمن له بله کم وي

او یا وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي　　نه رغيږي دآزار لمبو وهلی

او یا وایي :

که نظر کا څوک په کار ددرويشانو　　خود به ووینې وقار د درویشانو

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته　　که څوک یون کاندي په لار د درویشانو
هر ګفتار به یې د خدای په در قبول وي　　چې قبول یې وي ګفتار د درویشانو

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي　　لکه خاورې په دربار د درویشانو
هر بهار لره خزان په جهان شته دی　　خزان نه لري بهار د درویشانو
د جنت د باغ ګلونه به یې هیر شي　　که څوک ووینې ګلزار د درویشانو

او یا وایي :

درست دیوان درحمان جار تر داغزل شه　　چې بیان یې کړو کردار د درویشانو

او یا وایي :

که مې څوک په امیري شمیري امیر یم　　که مې څوک په فقیري شمیري فقیریم

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډیر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده　　تیغ د سترګو دې په وینو کې غرقاب دی

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته　　د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي
ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو　　پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او یا وایي :

چې شهید دتورو سترګو په خنجر شي　　خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثر شي
چې رایاد یې سپین رخسار دراز مژګان کړم　　هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي

او یا وایي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور کباب دی　　که مرهم وربانديې کیږدې ډیر ثواب دی

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو　　چې یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې　　بیا د ګلو تماشا کړه په بوستان کې

او یا وایي :

عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه　　سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهیږې　　کله کړي آرام د اور بخري په لمبو کې

او یا وایي :

که ګریوان مې دسپوږمۍ دنمر مشرق شي　　زه چې یار په سترګونه وینم تورتم وي

او یا وایي :

تا چې په دا تورو سترګو وکاته و ماته　　زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چي ته ولیدې هغه ساعت مې ووې   نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چي نصیحت وماته وایي   نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چي دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې   ګډه شاپیری ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده   روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښې مي په سر دی ستا دمخ دمیني ګل   بیا مي تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو   تورې زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی   شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو   شرمولې ده ړلی ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړې کښلې مصری تورې   در پوهیږم سر به غوڅ کړې د خوارانو
تورې وروځې دې کړې پر جبین زیب کا   لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کي منګل ډکه په ګلونو   خدای زده چي ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی   نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چي مستاني لري سترګي
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګي
بې لیدو کتو غابیان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګي
هر څوک چي یې ویني تورې سترګی کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګي

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا   لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي   دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم   د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب   چي به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چي خال دستا د ورځو تر میان ولید   نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبری نه کړم   بې هغوچي مویې مژګان لري دراز

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي   نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خیال د زلفو یې زما تر زړه چاپیره شو   یا تر ګنجه چاپیر شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري   چې آغاز یې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو   چې حیران یم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

ځکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وینې   چې رحمان وینې دیار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښیاري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی   څو د خپلو وینو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ویل د رحمان   چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګویان

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي   دلیلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور   چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکینې   چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پیوسته ابرو دي   چې هم نیش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې   چې هم سیف دی هم خنجر
دا شونډې دی میء ګونې   چې هم میء دي هم شکر
دا څه سپین سپیڅلي غاښ دي   چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سیب زنخدان دی   چې هم سیم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی   چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باریک وضع   چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو   چې هم موم دی هم حجر
دا څه یار دی نه پوهیږم   چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه   چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی   چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا یودرویش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصیت و، چې د یو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .

اروابښادپوهاندعبدالحی حبیبي چې زموږ دهیواد یو نوښتګر، مفکر، نامتولیکوال او څیړنیزپوه، تکړه ژورنالیست اوپیاوړی شاعر دی ، په خپله یوه لیکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصیت په هکله داسې وایي :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرئ په فن کي دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کي یي دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسي ښه ترجماني کړې ده چي هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کي استفاده ځني اخستی شي .)
په رښتیا سره چي رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسیله خپل روان او سلیس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندي کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چي زموږ زیاتره شاعرانوپه ډیره مینه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارویان شول او د ده په لاره یي پیاوړي گامونه اوچت کړي دي .
سره له دي چي رحمان بابا یو درویش صفته او مسکین شخصیت و، خو هغه لوړ مقام چي ده درلوداو دپراخي حوصلی او دلوی همت او غیرت خاوند و، ده هیڅکله د خپل غریبي لاس چا ته نیټ کړی نه دی اوپه خپله غریبي یي قناعت او صبر کړی دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر گذار و. دبیلگي په توگه د ده دا بیتونه گورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردگار
که درم لرم په کور کښي یا دینار
زه درم او دینار نه لرم په کور کښي
ولي نور عالم مي بولي دنیا دار
هم په دا چه نه له ځایه چیرته خوځم
نه د هیڅ یوه مخلوق یم منت بار
آب و خور لکه آسیا په ځای را رسي
پخپل کور کښي مي سکون دی هم رفتار
لکه ونه مستقیم په خپل مکان یم
که خزان را باندې راشي که بهار

او یا وایي :

په هر کور کي رنځوران راته زگیروی کا
لاس مي نه رسي دهیچا په دوا
د دنیا خبرې واړه په دنیا شي
ما به څه کا څوک چي نه لرم دنیا
که په هر کلي کي مي کور دی زه گومان کړم
چي کور نه دی دا مي گور دی په صحرا

او یا وایي :

قناعت مي د خرقي لاندې اطلس دی
پټ د درست جهان پادشاه ظاهرگدایم

او یا وایي :

خدایه گنج دقناعت و رحمان ورکړې
چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي

او یا وایي :

هغو بیا موند سعادت په دا دنیا
چي یي وکړ قناعت په دا دنیا

او یا وایي :

موړ به نه شي هیڅ سړی بی قناعته
که یي خونه وي په سیم وپه زر ډکه

او یا وایي :

د قانع تر قناعته صدقه شه
هم دنیا او هم دینار د دې دنیا

د رحمان بابا د آثارو څیړنه او دده ادبي شخصیت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کي محدود نه دی پاتي شوی .په نړۍ کي د یو شمیر لویو پوهانواوڅیړنیزو مرکزونوله خواه د ده شخصیت د یو لوی مشر په توگه منلي شوې دی، او ده دیوعالم، فاضل او ستر شاعر په توگه پوره شهرت گټلي دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنگي شخصیت په هکله نه یوازي په لره او بره پښتونخوا کي بلکي دباندنیو لیکوالانو له خواه هم څیړل شوې دی .دنړۍ ډیرو پوهانو او څیرونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله یي خپلي څیرني کړي دي . درحمان باباښپړ کلیات په مختلفو ژبو لکه : انگلیسي، روسي، اردواو داسي نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصیت په هکله یو شمیر مستشرقینو لکه :راورتي او پادري هیوز انگریزي او اډورن روسي چي دپښتوادب پیژندونکي دي، خپلي څیرني اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پیښوا) یاده وي .
میجر راورتي دپښتو ژبي او دپښتو ادب په هکله زیات تحقیقات او څیرني کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسي بیانوي :
(که څه هم خوشحال خان ختک په پښتو شاعرانو کي لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وتولوپښتنو ته ډیر زیات مقبول شاعر دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پادري هیوز هم چې یو نامتو محقق او څېړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډیر تحقیقات اوپلټنې کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ویل کیږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقیقاتو نه مالومیږي چې رحمان بابا یو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصیت اونامتو شاعر دی، د ده علمیت ، روحانیت او پرهیزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوریدلي دي ، د دوی په زړونو کې یې ځای نیولی دی او د دوی په اعمالو او کردارویې ژور اغیزکړې دی .
دزیاترو ادبي تحقیقاتواو څیرونکوله پلوه د رحمان بابا د مړینې نیټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوې دی .دی دپیښور ښار د(هزارخاني) په لویه هدیره کې ښخ دی . د ده زیارت ته ډیر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپواو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړیږي . د ده قبر او ډبر لیک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي یا (۱۹۵۸)میلادي کال کې جوړ شوې دی .
په پای کې غواړم ووایم د دغې مقالې په لیکنه کې د بیلابیلو انترنیټي منابعوو او درحمان بابا په دیوان استنادشوې دی . ښایي زما لیکنه ځنې نیمګړتیاوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې ښننه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخیز شخصیت په څو مقالو او رسالو نشي څرګندیدای، دا کار هر اړخیزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړې دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصیت چې د یو سمندر حیثیت لري، یو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې یې ښاده وي اودده روحاني او ادبي ډیوې دې تل روښانه وي

په ډیردرنښت او ادبي مینه : انجنیرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library